

Z. Br.

Kazimierz Czarnowski - nie znany pionier żeglugi podwodnej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/2, 429

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dawnym Kanału Sueskiego. O inżynierze tym mówi też artykuł w „Tygodniku Morskim”. Ciekawe jest, że oba te periodyki zajęły się właśnie tym, do niedawna mało znanym inżynierem², nie wspomniały natomiast o innym techniku polskim, który pracował w latach 1885—1919 w Egipcie w Towarzystwie Budowy Kanału Sueskiego — o Mieczysławie Geniuszu³.

Z. Br. i E. O.

NA RATUNEK TWIERDZY W WISŁOUJŚCIU

W nrze 46/1969 „Polityki” Andrzej Zbierski zaapelował o zagospodarowanie dla celów turystyczno-rekreacyjnych i muzealnych zespołu twierdzy morskiej w Gdańsku-Wisłoujściu, unikatowego na ziemiach polskich zabytku dawnej techniki fortyfikacyjnej, na którego terenie znajduje się też najstarsza zachowana na wybrzeżu polskim wieża-latarnia morska.

Zespół ten częściowo zniszczyła ostatnia wojna, następnie zabezpieczyliśmy go i częściowo zrekonstruowaliśmy (roboty budowlane trwały do 1968 r.). Obecnie zabytek jest systematycznie niszczony, dewastują tutaj „to, co pozostało i to, co z trudem odbudowano”, a „dzieje się to wszystko tuż pod bokiem portu i Westerplatte” — pisze autor (my zaś dodamy, że dzieje się to przede wszystkim pod bokiem komisariatu milicji, który mieści się na terenach twierdzy).

Z. Br.

KAZIMIERZ CZARNOWSKI — NIE ZNANY PIONIER ŻEGLUGI PODWODNEJ

W 1964 r. w radzieckim czasopiśmie „Racionalizator i Izobrietatel” ukazał się artykuł byłego oficera marynarki wojennej inż. Olega Szestichina o okręcie podwodnym, zaprojektowanym ok. 1825 r. przez Polaka urodzonego w guberni mińskiej, Kazimierza Czarnowskiego (1791—1847).

Autor artykułu z nazwiskiem tym zetknął się po raz pierwszy w 1941 r., w publikacji historyka techniki prof. Michaiła Gerneta. Korespondencję, jaką Czarnowski prowadził z carem w sprawie swego (nie zrealizowanego) projektu, opublikowało czasopismo „Krasnyj Archiw” tuż przed wojną niemiecko-radziecką. Publikacje te uszły więc uwadze historyków. Po wojnie Szestichin wiele lat poświęcił poszukiwaniu szczegółów biografii polskiego wynalazcy i sporo ich udało mu się znaleźć.

O historii tych poszukiwań i o samym projekcie Czarnowskiego pisze w nrze 11/1969 miesięcznika „Morze” Ryszard Badowski. Autor artykułu („Nautilus” Kazimierza Czarnowskiego) rozpoczyna od wzmianki, wydrukowanej w połowie marca 1969 r. w moskiewskich „Izwestiach”, informującej, że w Muzeum Państwowym Białoruskiej SRR wykonano model łodzi podwodnej zaprojektowanej przez Czarnowskiego. W artykule w „Morzu” znajduje się rysunek tej łodzi.

Z. Br.

² Por. notatkę Polak — *budowniczy Kanału Sueskiego* w nrze 1/1968 „Kwartalnika”, s. 210; Janickiemu poświęcony jest też głównie rocznicowy artykuł w „Przełędzie Technicznym”.

³ *Polski słownik biograficzny* (t. 7. Kraków 1948—1958, ss. 385—386) podaje, że w Towarzystwie Budowy Kanału pracowali wcześniej dwaj bracia Kuczewscy, z których jeden był ojczymem M. Geniusza; wiadomość tę powtórzył w „Młodym Techniku” B. Orłowski.